

A MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTERIUM
DIAFILM-SOROZATA

MAGYAR IRODALOM

a középiskolák számára

PETŐFI ÉLETE ÉS MUNKÁSSÁGA

Kiadja:
Magyar Diafilmgyártó Vállalat
Budapest, 1974

Készült
AZ ORSZÁGOS
TANSZERGYÁRTÓ ÉS ÉRTÉKESÍTŐ VÁLLALAT
Kutatási és Filmgyártási Főosztályának irányításával

Kúnos Pálné
tanárnő
munkája

Petőfi Sándor élete és munkássága

Napjainkban az audió-vizuális oktatás jelentőségéről sok szó esik. A szemléltetés eszközei napról napra több lehetőséget nyújtanak a tanárok számára az eredményes oktató-nevelő munkához. Az iskolák folyosóin gyakori látvány a könyvekkel, albumokkal, képekkel felszerelt magyar tanár, aki az osztályba viszi azt a néhány kötetet, melyből megmutathatja a kívánt vershez, szemelvényhez szükséges illusztrációt, képet, kéziratot....

Ezeknek a lelkiismeretes és lelkes pedagógusoknak szeretné megkönnyíteni munkáját ez a diafilm is, mely a XIX. század egyik legnagyobb magyar költőjének, Petőfi Sándornak életéről és munkásságáról mutat be képsorozatot.

Ami évtizedek múltán is a költői életműből megmaradt, az példája és alkotásai. Különösen, ha művei oly jelentősek, mint Petőfié, a megértéshez, a velük kapcsolatos életrajzi körülmények is fontosak.

Ugy kellett csoportosítani a tájakat, személyeket, írásokat, ahogy azok valamikor egységbe illeszkedtek a költő életében. És mindezt 30 kép keretében! Az ifjúság előtt levetített képek arra hivatottak, hogy a tanulóknak vizuális élményt adjanak. Nem oly módon, mint a pergőfilm. Hisz annak más a lehetősége és a feladata is.

A diafilmet le lehet ugyan vetíteni egyszerre is, pl. ösz-

szefoglalás alkalmával, de nem ez az elsődleges cél. (A tanuló általában 10-12 képnél többet egyszerre nem is jegyez meg, ezt mutatja a tapasztalat.) Művek tárgyalásánál, vagy egy életrajzi szakasszal kapcsolatban egy-egy kép, vagy képsor levetítése nagy segítséget adhat.

Szándékosan nincs felirat és számozás a képeken, hogy a tanár valóban a saját elgondolásainak megfelelően használhassa fel a diapozitíveket. Kellő tájékozottsággal könnyen megtalálja egy-egy óra anyagához a megfelelő képeket. Ehhez az utmutató is segítséget ad.

A képanyag részletes ismertetése:

1. kép: Az arckép a költő egyetlen hiteles képe. Felvétele hagyatéka között találták, az 1840-es évek elején készült daguerrotypját. Nemrégiben sikeresen felújították. Ez a kép egyben a magyar fotóművészet kezdetét is jelenti.
2. kép: Az alföldi városkát, Kiskőröst, ahol a költő született, Pörge Gergely rajza alapján mutatja be a film. Kosztolányi Dezső: Kiskőrös c. verséből közölt szakasz hangulatilag festi alá a képet.
- 3.-4.kép: Petőfi szülőháza kívülről, majd belülről következik a szoba, hagyomány szerint az eredeti ágygal, amelyben a költő született.

5. kép: Petrovics István, a költő apja.
Hruz Mária, a költő anyja.
Petrovics István Maglódon ismerte meg azt a hajadont, aki idővel neje, a legnépszerűbb magyar költő anyja lett... írja Balló Rudolf Petőfi szüleiéről 1886-ban.
6. kép: Különösen az aszódi gimnáziumban töltött évek voltak nagy hatással fejlődésére. A legjobb tanulók közé tartozott, sokat olvasott, verseket is itt kezdett írni. (Bucus beszéd) Itt lobbant fel érdeklődése a színészet iránt.
7. kép: Soproni katonáskodás. A posta épülete előtt számtalanszor állt Petőfi őrt a leghidegebb éjszakákon és nappalokon. Fel s alá járt a fapadlón, vagy eső elől a faköpenybe huzódott. Jankó János rajza a "zöldhajtóka, sárgapitykés közlegényt" ábrázolja, amint verset firkál a faköpenyeg oldalára.
8. kép: Bajzának, az Athenaeum szerkesztőjének titokban küldte meg versét, a "Borozót". 1842. május 22-én jelent meg Petrovics Sándor aláírással a költemény, s a 19 éves pápai deáknak ezzel egyik legforróbb vágya teljesült.
9. kép: Színészévek. Halad a társulat. K. Boóc István rajza ad hű képet a kor színésztársulatának helyzetéről.

10. kép: "Fütetlen szobában didergett".... Orlai Petrich Soma festménye. A költő életének legszomorubb telét töltötte Debrecenben. Kint lakott a város szélén, a színház jegyszedő asszonyánál.
Maga Petőfi így ír erről:

"..... az volt derék
Ha verselék!
Ujjam megdermedt a hidegben,
És akkor mire vetemedtem?
Hát mit tehettem egyebet?
Égő pipám szoritgatám,
Még a fagy végre engedett.
Ez inségben csak az vigasztala,
Hogy ennél már nagyobb inségem is vala.

Egy telem Debrecenben
(Pest 1844)

11. kép: "Borozgatánk apámmal." - Orlai Petrich Soma festménye az "Egy estém otthon" című vershez készült. (A verset a szöveggyűjtemény tartalmazza.) A költő állva szavalja el borsdalmát, az asztal körül az apa és a feszült figyelemmel fián csüngő anya.

"Borozgatánk apámmal
Ivott a jó öreg,
S a kedvemért ez egyszer-
Az isten áldja meg!"

12. kép: A János vitéz első kiadásának borítólapját Grimm Vince rajzolta. Reindl Frigyes írta: "Sohakönnyebb lovon, biztosabb nekiiramodással költő nem vágtatott az óperencián túl, a tündérmesék, a délibábok birodalmába, az elhíttett lehetlenségek közé, mint Petőfi, midőn mintegy játszi kedvben, néhány nap alatt megírta a János vitézt."
- 13.kép: "Én magyar nemes vagyok." (A verset a szöveggyűjtemény tartalmazza.) Kézirat. Jankó János rajzával.
Borjádón, Sasséknál írta e verset Petőfi. A simontornyai járás szolgabírája köszöntött be Sásékhoz. A szolgabíró azt hangoztatta, hogy a nép megfélemlítésére ő hasznos eszköznek tartja a derest. Petőfit felbátorította a hang, s hogy kigunyolja az öntelt nemeseket, megírta "A magyar nemes" című költeményét.
14. kép: Utilevelei közül az első a Hortobágyról írt. Ehhez, az 5. osztályban olvasott levélhez közöljük Káplár Miklós festményét a Hortobágyról.
15. kép: E három kép nagy szerelme és házassága korszakát idézi: Szendrey Julia portréja (Barabás rajza), a költői kastély, ahol a mézesheteket töltötték, és a park, melynek már 100 esztendőnél is vénebb somfája alatt a kerek kőasztalnál ült a költő és elmerengett a lápos festői szép völ-

gyén. E képek bármelyikét ajánljuk a Koltón irt szerelmes versekhez, azok közül is a leg-szebbhez, a "Szeptember végén" című költeményhez. De felhasználhatjuk "A komédiás" és a "Vad gróf" c. olvasmány alkalmával is.

18. kép: Petőfi rajza Aranyról. "Szalontán egy nagy ember lakik, s e nagy ember jó barátom, s e jó barátom Arany János, a "Toldi" szerzője." (Szalonta, június 7. 1847.) - írta Petőfi uti-leveleiben.
19. kép: Petőfi pesti otthonában. Orlai Petrich Soma festménye. A költő íróasztala előtt áll. Előtte a karszéken nyitott könyv van.
"A patriótaérzés, és a szabadságeszme.... csak akkor válnak teljessé Petőfinél, és akkor kerülnek igazi helyükre, amikor forradalmi tartalommal telnek meg."
Sóttér István: Petőfi a "Felhő" után.
(1954)
20. kép: A Pilvaxban. Preisza Józsa vízfestménye. Pesten a külföldi események híre és sikere gyors cselekvésre serkenti a reformmozgalom vezetőit, akik naponként a pilvaxbeli asztal körül gyűlnek (Kéry Gyula).
21. kép: A muzeumi lépcsőn. Konecsni György olajfestménye. Roppant sokaság csoportosult ott össze,

nagy éljenekkel szakítva meg időnként a szónokot.... A 100 esztendő's legenda ihlette a festőt e kép alkotására.

22. kép: A "Nemzeti dal" kézírata
23. kép: Thorma János festménye Petőfiről a pesti utcán ... felemelkedik, mint egy tulvilági alak.... (Egressy Gábor; Képek a pesti forradalomból március 15-én.)
24. kép: A költő tollal és karddal harcol a szabadságért. Petőfi a táborban Révész István lírai hangulatu festménye.
25. kép: Lelkesített mindenütt Bem táborában. A Styka-Vágó-Spanyi körkép részlete ezt a hangulatot szemléletesen mutatja be.
26. kép: A "Csatában" című vers kéziratából egy részlet, valamint a szászsebesi csata metszete látható.
27. kép: A segesvári csata térképe. (Lengyel József adatai alapján). Tájékoztató az 1849. július 31-én lezajlott szomorú végű harcok színhelyéről.
28. kép: A hely, ahol Petőfi elesett. A betongyűrűbe fogott egykori Ispánkut Fejéregyháza és Héjjasfalva között... Ugy mondják: itt vérzett el.

29. kép: Petőfi: "Jövendölés" c. verséből egy szakasz.

30. kép: A befejező kép a forradalmi eszme győzelmét szimbolizálja, a költő tragikus sorsán túl az eszme diadalmaskodott; Fölkelt az uj, hős nemzedék. S ez az uj nemzedék a mi ifjuságunk. Petőfi szobra előtt tömörülnek, hogy megkoszoruzva az emlékművet a költőnek hódoljanak.

A 30 képből álló képsor az általános iskolai tanterv és utasítás alapján készült. A tankönyv és szöveggyűjtemény szemelvényeihez ad segítséget, ezért a diafilmet az általános iskolai magyar irodalom tanításához ajánljuk.